

ISKRICE.

Zbirka pesmij in povestij.

Spisal
in slovenskeje mladini poklonil

Janko Leban,
učitelj v Avberu pri Sezani.

~~~~~  
**I. zvezek.**  
~~~~~

Cena 20 kr., po pošti 25 kr.

V LJUBLJANI.

~~~~~
Založil pisatelj. — Tiskala »Katoliška Tiskarna«.
1888.

33785

030019335

KAZALO.

	Stran
1. Šolska mladina o slovesnosti 40letnega slavnega vladanja presvetlega našega cesarja Frana Jožefa I. Pesem	5
2. Zdravijca o godu presvetlega našega cesarja Frana Jožefa I. Pesem	8
3. Bodi pošten. Povest	9
4. Sv. Elizabeta. Pesem	17
5. Varuj se prehlada. Povest	18
6. Umirajoči deček. Pesem	21
7. Andrej Čehovin. Životopis	22
8. Vol in osel. Pesem	27
9. Moli in delaj. Povest	28
10. Sv. Bonifac. Pesem	29
11. Dobra zaušnica. Povest	30
12. Ptičku. Pesem	33
13. Katarinka. Povest	34
14. Crtice o cesarji Jožefu II. Crtice	36
14. Konec šolskega leta. Pesem	40

1848.

1888.

Šolska mladina

o slovesnosti štiridesetletnega slavnega vladanja
prezvetlega našega cesarja

Frana Jožefa I.,

v dan 2. decembra 1888. leta.

Slovesno zvóni, čuj! pojó,
Čez dol doníjo in goró,
Raz šolo pa vihrá zastava,
Povsod je znati rádot prava;
A v šoli našega cesarja sliko
Krasí zastavic in cvetóv veliko,
Pred njó se zbirajo otroci,
Vsak krasen šopek ima v roci,
Čepráv več dóbe cvetja ni,
Studena burja že hrumí . . .
Oj, le veseli se, ti mladi roj,
Radóstno danes glas povzdigaj svoj,
Saj danes je slovesen dan,
Ne samo ti, vsak Avstriján,
Radósten ga pozdravlja
Radósten ga proslavlja! . . .
Minilo štirideset je let,
Odkár premili naš cesár
Prevzél je nálog vzvišen, svet,
Postavši Avstrije vladár.
Oj, takrat še viharji res nemali
Po domovini naši so bučáli,

Zaganjevaje v naš se čoln,
 V katerem je nadeje poln
 Sedel naš mládostni čolnár,
Fran Jožef, mili naš vladár!
 Drhtélo pač je vsem srcé:
 Li reši čolnič se, Bog vé,
 Na vелеvzburkanem tem mórji,
 Pri tej razsajajočej bórji? —
 Nevstrášení pa cesar z roko čilo
 Je vódil čolna našega krmilo,
 Plujóč naravnost v pristanišče sreče. —
 Umirile so síle se besneče,
 In dobrodejni, topli solnčni soj
 Razlil oživljajoč je žarek svoj
 Po milej našej domovini,
 Kjer hrabri bivajo nam sini!
 Obrni, kamor hočeš, zdaj oči:
 Cvetéjo mesta, trgi in vasi,
 Kupčija, obrtnija
 Si slave vence zvija;
 Omika širi se povsod,
 Oj srečni avstrijanski rod! —
 In vsej blaginji tej in vsej tej slávi
 Utemeljitelj in širitelj pravi
 Naš veledušni je cesár,
 Premilostivi naš vladár!
 Ponosna nanj je cerkev in država,
On jima je opora, dika prava!
 Kje tacega cesarja še dobóš?
Na sveti najbolj ljubljén on je mož!
 Pobožno, blágo njega je srcé
 Deleče z nami srečo in gorjé.
 On sólze žalnikom otíra,
 Rokó potrehnikom odpíra,
 Avstrijec, bodi bógat al prosják
 »Premili oče!« ga nazívlje vsák!
Njegovo gaslo si osrčujoč,
Da v slogi Avstrije je prava moč:
 Podložniki se v slogi družimo

In zvesto, sveto njemu služimo,
Vsakdó v ljubezni zanj gori,
Vsakdó zanj dal bi svojo krí! . . .
Ko danes, dušno in telesno čí,
Prekrasni slavni dan je ta dožil;
Ko zrè ponosno na dejanja
Štiridesetletnega vladánja: —
Oj, več milijonov src se danes dviga
In bolj in bolj v ljubezni zanj se vžiga.
V nebesa želja ta kipi:
Frane Jožef I. naj živi! . . .
Veséli tudi ti se, mladi roj,
Radostno danes glas povzdigaj svoj,
In k Bógu pregorké
Pošiljaj ti prošnjé,
Da našega cesarja Bog ohrani,
Da vsega zlega vsikedar ga brani,
Da mu s cvetličjem trôsi pot
Kjerkoli hodi naj, povsód!
In da s čem večo še častjó
Odiči sivo mu glavó,
Čez let deset vesel in zdrav in čí
Petdesetletnico da bi slaví!
Živenje dolgo Bog mu dáj,
Po smrti pa presveti ráj! . . .

— — — — —
Takó mladina danes v cerkvi móli,
A pred cesarsko sliko tukaj v šoli
Slovesno obljubimo vsi,
Da, kar nas je, vselej zvesti
Cesarju mi ostánemo,
V zvestobi da ne gínemo!
A zdaj veselo óri glas,
Čez našo naj se širi vás:
**„Bog živi našega vladárja,
Bog živi našega cesarja,
Naj sreče solnčeece povsod,
Obseva avstrijanski rod!“**

Zdravijca

o godu prěsvetlega našega cesarja

Frana Jožefa I.,

v dan 4. oktobra 1888. leta.

Pozdravljam, mili vas občáni,
Pozdravljam vas iz dná sreá,
Ki tú v veseli družbi zbráni,
Jedińega ste vsi duhá!

Mej vami vidim svećenke
In národne učitelje,
Občini vašej dobrotníke,
Mladini odgojitelje!

Tú zopet uradníki razni,
Tú starejšine, tú župán,
Možjé, mladeníči tú pázni,
Žená, deklet tú zbor krasán!

In vsi ste sémkaj prihiteli,
Da blázega možá slavíte gód,
Ni boljšega na zemlji ećli,
Kar je nebá pokriva svód!

Oj res: česti je naše vréden,
Premilostivi naš cesár,
Spomin mu slaven bo in véden,
Dokler bo svítal solnea žar!

A s tem, da **njega** vi slavite,
Častite tudi se sami,
S tem spričevalo si delite,
Da **čut avstrijski** v vas živí!

Zatôrej, mili mi občáni,
Pozdravljam vas iz dná sreá,
Vam, **vrlí, zvestí Avstrijani**,
Zdravijca moja naj veljá!

Bodi pošten!

I.

V Trstu, glavnem in bogatem mestu na Primorskem, živel je pobožen in spreten mizar. Ime mu je bilo Ivan Mlakar. Bil je blizu petdeset let star ter mož poštenjak od nog do glave. Žena njegova je bila vrla gospodinja. Imela sta jedino hčerko, petnajstletno Marijco, katero sta ljubila iz vsega srca. Odgojila sta jo takó, da je bila prav pridna, pokorna in pobožna deklica. Srečnim ljudem se je prav dobro godilo, dokler niso različne nezgode jele pritiskati vzgledne te družine. Bolezen jih je po vrsti obiskovala, in napósled mizar Mlakar še dela ni mogel dobiti. Vse te razmere so bile krive, da so Mlakarjevi potrosili prihranjene novce ter napósled zabrelí v veliko revščino.

A Mlakar vender ni obupal! »Zaupajmo v Boga!« rékal je ženi in hčeri. »On nas gotovo ne zapusti! Saj sem uže večkrat slišal:

»Kader sila najhuje pritiska,
Tedaj se božja pomoč zabliška.« —

In sila v Mlakarjevej hiši je dosegla bila uže svoj vrhunec! Žena mu je bila bolna, a vrhu tega brdki ljudje uže dva dni niso imeli kaj jesti. Denarjev ni bilo, upal jim pa ni nihče ničesar. Vsak se je bal, da Mlakar ne bode mogel plačati dolgov.

Tretji dan po hudem tem postu Mlakar žalosten vstane ter izreče, da se hoče napotiti k nekemu mojstru, pri katerem so imeli delo mnogi drugi mizarji. »Zamán sem do zdaj iskal dela pri mnogih mojstrih. A nádejem se, da me ta vender vzprejme, ker pravijo, da je usmiljen mož. Bog daj, da bi me upanje ne varalo, drugače nam res preti smrt za lakotjo!«

Mlakarju, to izpregovorivšemu, zalijejo solze oči; vender tolaži svojo družinico ter napósled dostavi: »Nikari obupati! Bog nam pomore!« — To reče in zapusti hišo.

Prišedši iz ulice, kjer je stanoval, ubere pot pod noge v bližnjo cerkev. Tu se spusti na kolena pred podobo Matere Božje. V vroči molitvi poprosi »tolažnico žalostnikov«, naj mu pomore, da bi njegova pot imela kaj vspeha ter bi se takó obupajoče srce utolažilo njemu in družini njegovej. Odmolivši zaupno vstane ter zopet stopi na ulico. V tem trenutku prihiti mimo njega krasno opravljen gospa. S plemenitega obraza jej je odsévala

srčna dobrina, a svilena njena obleka in dragoceno okrasje, koje je nošila, kazalo je dovolj jasno, da mora biti silno bogata. Zdajci opazi Mlakar, da je gospé odpala krasna zapestnica, ne da bi ona za to kaj vedela.

Mlakar brž pobere zlato zapestnico, ki je bila posuta z dragimi kameni. Krčevito jo stisne, kakor bi se bal, da je ne izgubi, ter potem odločno steče za gospó. Dohitevši jo, nagovori jo spoštljivo ter jej izroči izgubljeni zaklad.

Gospa se vidno prestraši, uverivši se, da je zapestnico izgubila. Ni čuda! Zapestnica je imela veliko vrednost, a vrhu tega je bila gospé jako draga zato, ker jo je bila dobila v spomin od pokojne drage si matere.

Gospá vzame zapestnico ter se ganena zahvaljuje Mlakarju. Ta pa je niti ne posluša, nego se brzo odstrani; kajti mudilo se mu je k mojstru, da bi si izprosil dela. Plačila ni pričakoval, ker je bil prepričan, da to, kar je storil, bilo je sicer pošteno delo, a le njegova dolžnost.

Predno se mu je mogla gospa dostojno zahvaliti, izginil je bil uže Mlakar mej trumo ljudij, ki je vrvela po ulici gor in dol.

»Par forintov nagrade bi bil pač zaslužil vrli mož!« Te besede udarijo presenečenej gospé na uho.

Gospá se ozre tja, odkoder je prihajal ta glas, ter zapazi postreščaka, h kateremu zdaj stopi, govoreč: »Vi ste baš rekli, da bi bil mož zaslužil par forintov za pošteno svoje delo. To je res. Jaz

bi mu tudi rada bila dala dostojno darilo; toda mojih besedij niti ni poslušal ter je brž izginil. Poznate li morda tega moža?«

Postreščak prikima, rekoč: »Dobro ga poznajem. On je ubog mizar, stanujoč blizu mene. Kar je nekaj časa, huda mu préde. Uže dolgo je námreč brez dela in zategadelj živi sè svojo družino v veliki reví.«

Ganena je gospá poslušala postreščaka. »Blagovolite mi dati naslov vrlega poštenjaka,« deje potem. »Hvaležna vam bodem zeló.«

Postreščak zapiše na listič naslov Mlakarjev ter ga izroči gospé. Srčno se mu zahvalivši odstrani se gospá. Bila je prej namenjena k neki prijateljici svoji. A zdaj na ta obisk ni mislila več, temveč odide k bližnjemu vozniku ter mu veli, naj jo pelje pred Mlakarjevo stanovanje. Voz urno zdrči odtod.

II.

V tem, ko se je to godilo, klečala je Marijca, Mlakarjeva hči, v svojem stanovanji pred razpelom božjim ter gorko molila. Revno je bilo to stanovanje, kamor ves dan ni posijalo ljubo solnčece.

Solze so lile po dekličinem bledem lici ter globoki vzdihí so se jej trgali iz srca globočin.

Za kóga pa je molila revna deklica? Molila je za — svojega očeta, naj bi mu Bog moči dal, da bi mogel še dalje prenašati udarce trpke osode; — molila je za ubogo svojo mater, ki je bolna ležala v stranski sobici...

Globoka tišina je vladala v čedno opravljenej sobi. Pogled na deklico bil bi ganil vsako človeško srce; kajti z njenega obraza je odsévala prava pobožnost, združena sè srčno bolestjo; bil je to obraz — svetnice mučenice...

V tem trenutku nekdo krepko potrka na vrata. Deklica, zganivši se, vstane. V tem pa uže stopi v sobo neki mož.

»Ali je tvoj oče domá?« resno povpraša prišlec.

Marijca ga boječe pogleda ter odgovori, da očeta ni domá.

»Potem mu pa povej, ko domóv pride,« povzame mož, »da se mora spraviti iz stanovanja, ako do jutri ne plača dolžne mi stanarine.«

Dekličine oči se napolnijo sè solzami; stoka-joč opomni:

»Prav dobro znate, gospod Slamič, da mojemu očetu ni še mogoče, da bi plačal stanarino.«

»Potem mi pa spraznite stanovanje,« zavrne jo Slamič, ki je bil lastnik hiše, v katerej so Mlakarjevi stanovali. »Potrpel sem uže zadosti,« nadaljuje mož osorno, »zdaj je moje potrpežljivosti konec. Kam pridem, če bi mi vsak najemnik mesece in mesece ostajal dolžan stanarino? Tudi jaz moram davke plačevati. Odkod naj jemljem denar?«

Marijca je vsa pobita stala pred trdosrčnim možem. Napósled ga proseče pogleda ter izpregovori s tresočim glasom:

»Res dolgo ste imeli potrpenje z nami, gospod Slamič. Vender prosim vas v imenu nesrečnega svojega očeta: potrpite še kratek čas! Moj

oče morda najde delo. Baš danes je šel k nekemu mojstru prosit, da bi ga vzprejel v službo.«

»Kakor uže tolikrat, tudi to pot ne doseže ničesar,« zavrne Slamič. »Kar sem rekel, ponavljam: Jaz ne morem dlje časa več čakati. Naznani to očetu svojemu! Z Bogom!« ...

III.

Odhajajoči Slamič najde v veži plemenito gospó, znanko našo, ki je izgubila bila zapestnico. Došla je v Mlakarjevo stanovanje baš takrat, ko se je v sobi vršil pogovor mej Marijco in Slamičem. Ne hoteč ju motiti, ustavi se v veži pred sobnimi vrati, ki so bila le malo priprta, ter čaka. Naravno, da je slišala ves pogovor.

Slamič začujeno pogleda gospó, pozdravi jo ter hoče oditi. A ona stopi k njemu, rekoč:

»Slišala sem pogovor, ki se je ravnokar vršil v sobi. Koliko pa so vam ti ljudje dolžni stanarine?«

Slamič spoštljivo odgovori: »Šestdeset goldinarjev, milostiva gospá.«

Gospá vzame novčarko iz svojega žepa ter izroči presenečenemu Slamiču dva petdesetaka, govoreč:

»Takó — s tem ste plačani. Ostalih štirideset goldinarjev vzemite kot vnaprejšnje plačilo za stanovanje. Ste li zadovoljni?«

»Prav zadovoljen sem, milostiva gospá in zahvaljujem se vam presrečno!«

»Stanovanja torej ne bode treba prazniti?«

»Ne; Mlakar lahko ostane, saj je brdak mož; pa ne zamerite, jaz nisem mogel ravnati drugače.«

Mej tem pogovorom dojde Mlakar. Bil je potr; kajti mojster, h kateremu je šel bil dela iskat, ni ga vzprejel v službo. Ko pa ugleda gospó, katerej je našel izgubljeno zapestnico in sliši njen pogovor sè Slamičem, tedaj mu srce jame živahneje biti; veselje mu obsije obraz. Snemši klobuk z glave, nekoliko časa postoji. A ko se Slamič odstrani, stopi z gospó v sobo ter déje:

»Milostiva gospá! Vi ste angelj vareh, poslan našej družini, da nas reši črnega obupa! Vrh vse revščine, ki nas mori, bili bi zdaj še brez strehe, da nam niste pomogli vi! Vzmanjkuje mi besed, da bi se vam dostojno zahvalil za veliko dobroto, ki ste nam jo storili. Kliknem vam le iz hvaležnega svojega srca: Bog vam stoterokrat vrni to, kar ste storili nam, ubogim ljudem!«

Po teh besedah prime Mlakar gospó za roko ter jej jo hoče poljubiti; a tudi njegova hči Marijca se ganena spusti na kolena pred plemenito dobrotnico. Gospá pa Mlakarju roko odtegne, Marijco vzdigne ter izpregovori:

»Vas, Mlakar, spoznala sem za brdkega, poštenega moža in vidim, da imate tudi vredno hčer. Zahvaljujem se Bogu, da mi je dal obilo premoženja ter lepo priliko, da pomorem vam, dobrim ljudem. Odsehdob je revščina v vaši družini prenehala, ker za vas vse hočem skrbeti jaz!« ...

Tiho sta poslušala oče in hči to veselo naznanilo. Bila sta takó ganena, da nista mogla izpregovoriti besedice. Le obile solze, ki so jima rónile po bledih licih, svedočile so dovolj, kaj sta občutila. — — —

Bogata gospá, soproga jednemu najimenitniših trgovcev tržaškega mesta, izpolnjevati je jela svojo obljubo takoj. Izročila je Mlakarju lepo svoto denarja ter naročila pri njem več rečij, obljubivši vrhu tega, da ga hoče priporočati tudi drugim prijateljem in znancem, da mu bodo dajali kaj dela. —

Ko je blaga gospá odšla, stopita oče in hči k bolnici v stransko sobico ter jej naznanita, kaj se je zgodilo. Potem pokleknetá, a vsem trem vzkipi iz hvaležnega srca gorka molitev proti nebu . . .

* * *

Revščine v Mlakarjevej hiši je bilo istinito s tem dnevom konec; kajti plemenita gospá je tudi nadalje pošteno izpolnjevala obljubo svojo. Mlakarica je ozdravila, a njen mož je dobival toliko dela, da je sčasom obogatel. Vsi so se večkrat hvaležni spominali milosrčne gospé, a Mlakar je često dejal:

»Če pošten si, zaupaš na Bogá,
Gotovo srečo ljubi Bog ti dá!«

Sveta Elizabeta.*)

Elizabeta je bila
Pobožna, usmiljena gospà;
Ko lakot hudo je grozila,
Ubožekom kruha je nosila.

Nje mož pa, grof, bogat grajščák,
Nad tem jezil se dan je vsák:
»Če Lizabeta še bo taka,
Beraška palica me čaka!«

In zopet neki dan jedí
Napravi ona in spusti
S košaro polno se iz gráda,
Da reši siromake gláda...

O tem pa zvé nje Ljudevit,
Za njo jo mahne ves srdít,
»Že zopet po navadi stári!
Povej, kaj notri je v košári?« —

Elizabeta v strahu vsà,
Molčeč uprè okó na tlà;
A grof odgrne jej srdito,
Takoj košarico pokrito...

*) Sv. Elizabeta je bila deželna grofica turinška (Thüringen), porojena 1207. leta v Požunu (Pressburg); umrla je leta 1231. Obče je znana njena radodarnost. O lakoti je vsak dan z jedmi oskrbovala 900 ubožčkov.

A glej! kakó on ostrmi,
Iz koša rožic duh puhti:
Elizabetina darila
So v rožice se spremenila! . . .

Polóti sram se ga tedaj,
Da čudež tù je, vé sedaj.
In vé: soprogino dejanje
Pred Bógom našlo je priznánje . . .

Zatôrej ganen v dnó srcá
Soprogi roko zdaj podá,
V okó solzica mu prirôsi,
Soprogo odpušcanja prôsi. —

K nebesom ona se ozrè
Ter odpusti soprogu vsè:
Odslej pa bednim je svetnica
Še večá bila pomočnica. —

Varuj se prehlada!

Nekega poletnega dné je poslal oče Marko svojega sina Davorina z nujnim pismom v bližnji trg, kjer je je imel deček oddati na tamošnji pošti. Do trga je bilo dobro uro hodá. Solnce je žarko pripekalo z jasnega neba, vročina je bila taka, da so lile ubogemu dečku potne srage curkoma po razvnetem lici; a vrhu tega ga je mučila še neznosna žeja. Vender to ga ni motilo. Da bi prej

opravił naročeno delo, stopal je čvrsto dalje. Pot ga je vodila mimo senčnega gaja, skozi kateri je tekal tudi glasen potok.

»Viš ga no!« misli si deček, »kako lep kraj! Ko se vrnem, ugasim si žejo s hladno potočnico ter si tu počijem!«

In res, ko se deček vrne po istej poti, sleče si, prišedši do gaja, suknjico, vrže klobuk v travo, napije se iz potoka hladne vode ter léže v senco pod košato drevo. Lehek vetrec se je poigraval z drevesnim listjem ter je hladil razgretemu dečku vroče lice. Kakó prijetno mu je bilo tukaj!

Ko se do dobra uže ohladi, vstane ter ide svojo pot dalje proti domu. Ali slabo mu jame prihajati. Teló mu prošinja mraz, a potem nena-ravna vročina. Težko je dihal ter pri vsakem glo-bokejšem oddihu ga je močno zbodlo ob stranéh. Vrh tega jame ga močno boleti glava, ter huda žeja ga muči. Ves upehan prileze domóv, kjer ihteč pové o nadlogah svojih.

Prestrašeni starši ukažejo dečku, naj gre léč in mu skušajo pomagati z domačimi zdravili. Ko pa vidijo, da mu je navzlic vsemu temu zmerom slabše, pošljejo po zdravnika. Zdravnik takoj pride, potiplje dečku žilo ter natanko izpraša bolnika. Zvedevši, kaj je delal vračajoč se domóv v gaji, obrne se zdravnik k Davorinovim staršem ter ozbiljno izpregovori: »Deček si je sè svojim ne-premišljenim ravnanjem naklonil hudo bolezen — zapljučnico, to je, pljuča so se mu unela. Človek naj prehitro ne hodi, da se preveč ne

ugreje. A če je razgret, naj ne pije mrzle pijače, tudi naj ne léga na mrzla tla ali v travo. Razgretemu človeku tudi ni smeti se slačiti, češ, da bi se preje ohladil; posebno naj takó ne ravna na odprtih vetrovnih krajih! Varovati se mu je celó vdihanja premrzlega zraka, zaradi česar se razgretemu človeku priporoča, da hodi z zaprtimi usti. Kedor se ne drži teh pravil, lahko se prehladi, dobi náhod, kašelj, trganje po životu, zapljučnico ali celó jetiko.«

Davorin in njegovi starši so pazljivo poslušali besede zdravnika, ki se je močno trudil, da reši fantiča gotove smrti.

Ko je Davorin po dolgi bolezni napósled ozdravil, znal se je silno varovati prehlada ter je povsod tudi drugim pravil, kar je v tem obziru slišal bil od učenega zdravnika.

Umirajoči deček.

Deček v postelji leži,
Oj, bolan je in čumí;*)
Pri postelji mati, oče
Milo joka mu in stóče.

Oh! li ne bi jókala?
Oh! li ne bi stókala?
Sin on jima je jedini,
Boljšega ni v vsej občini!...

A zdravnik učen denes
Vbogim staršem tožen vès,
Razodel je z óči v óči,
Da za dečka ni — pomóči!...

Staršev jokanje britkó
Vdari dečku na uhó,
In odprl oči je svoje,
Staršem besedil takó je:

»Oh! zakaj li jóčeta?
Oh! zakaj li stóčeta? —
Čujta: moje naznanilo
Bode vama v tolažilo! —

Baš sem sánjal sèn krasán,
Kakor prej nobeden dan;
A besede táke ni še,
Da dostojno ga popíše.

Zdelo se mi je takó,
Da sem prišel bil v nebó,
Kjer krilatci in svetniki
V rádoti živé veliki...

Prestol stal je sred nebá,
Prestol s čistega zlatá;
Pod prestolom je ležála
Pisana prepróga zála.

Na prestólu krasnem tam,
Sédel v časti Bog je sam,
A klečali na preprógi
Dečki mojih let so mnogi.

In, ko se jim bližam jaz,
Vsi zaórijo tačas:
»Prav, da priti si izvóлил,
Z námi bodeš tukaj móлил!»

Oj, kako zeló lepó
Tam v nebesih bi biló
Mej pobožnimi fantiči,
Da se sèn mi kdaj vresniči!*

To izreče in otrók
Vzdih iz prs spusti globòk,
Ohmolči, zapré očesa,
Duša splava mu v nebesa...

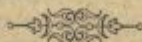
*) Čuméti = schlummern.

Starši sklonejo trpč,
Do mrliča se solžč,
Sinu zrejo v lice blédo,
S tiho govoré besedo:

Vender, sinko, srečen si,
Mir zadobil večen si,
Vroče želje in premile
Tebi so se izpolnile!

»Pónos najin, up jedin,
Bil si nama, dragi sin;
A sedaj ga mrzla jama
S taboj vred pokrije náma!

V svetih zdaj nebesih gor
Moliš ti in dečkov zbor,
O, le moli še za naju,
Da se vidimo spet v raju! ...»

Andrej Čehovin,

slavni junak slovenski.*)

Slovenski narod, akopram majhen, ima vender lepo število taci^h mōž, ki so se v tem ali onem obziru odlikovali takó, da ostanejo njih imena zapisana sê zlatimi črkami v zgodovini náši. Leta 1885. sem izdal knjižico »Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli«, v katerej sem vam, ljubi otroci, popisal nekoliko odličnih mōž, ki so delovali na polji slovenskega našega slovstva. Danes pa vam hočem opisati moža, ki sicer ni bil ne pisatelj, ne pesnik, a se je kot vojak - junak odlikoval takó, da je vreden vsega našega česčenja. Ta odličnjak je bil prerano umrli Andrej Čehovin.

Rodil se je v Gorenji Branici blizu Vipave, na Primorskem v dan 26. avgusta 1810. l. Roditelji

*) Obširno sem opisal Čehovina v podlistku »Slovenskega Naroda« leta 1887; tudi v nemškem jeziku sem priredil obširen Čehovinov životopis, kateri pa še čaka belega dne.
Pis.

so mu bili priprosti kmetje. Ljudsko šolo je obiskoval v Postojini, potem je prestopil na gimnazijo v Gorici. Kasneje je pohajal latinske šole tudi v Rudolfovem in v Celovci. Njegovi starši so pač želeli, da bi jim sin »Drejček« — takó so ga namreč najraje nazivali — postal kak dán »gospod«, to je: duhovnik. A on je večje veselje imel do vojaškega stanú. Uže dijak v Gorici je rad s svojimi prijatelji »igral vojake«, in ničesar ni iskreneje želel, nego da bi kdaj postal — »dičen častnik«. Ker je precěj star jel pohajati šole, potrdijo ga k vojakom uže v četrtem gimnazijalnem razredu, kar je bilo njemu prav po volji.

Prideljen je bil vojakom topničarjem. V različnih vojaških šolah je nadaljeval svoje obrazovanje in učil se je takó pridno, da so ga vojaški učitelji stavili vojaškim učencem v vzgled.

Ko je doslužil takrat predpisana vojaška leta, hotel je njegov oče, naj zapusti vojaščino. »Ker si izučen, lahko najdeš pri kakem uradu dobro službo.« Takó mu je rekal skrbni oče Marko. A naš »Drejček«, ki je bil takrat nadtopovnik (kar je toliko, kakor narednik ali feldvebelj pri pehoti), vojaščini ni hotel dati slovesa. Izgovarjal se je, zatrjujoč, da ga vojaščina veseli in da se nadeja, da postane častnik, ako bi nastala vojska. Ostal je torej pri vojaci.

Kmalu potem — l. 1848. — nastala je vojska. Naš cesar se je imel bojevati z upornimi Vlahi. Dné 29. maja 1848. l. se je Andrej Čehovin pri Montanari odlikoval takó, da je dobil veliko

srebrno svetinjo za dokazano hrabrost. 25. julija istega leta pa si je pridobil v bitki pri Sommacampagni (izgovori: Somakampánji) veliko zlato svetinjo. A uže drugi dan, t. j. 26. julija, se je pri Volti takó hrabro nosil, da je bil v častnika povišan. S tem se je izpolnila njegova iskrena želja, katero je gojil uže otrok.

Pa Bog je bil Andreju Čehovinu namenil še večih čestij! Dné 21. marcija 1849. l. se je naš junak pri Mortari zopet odlikoval; a dva dni kasneje, 23. marcija 1849. l., skazal se je pri Novari takó izredno hrabrega, da je z jednim samim topom zadrževal prodirajočega sovražnika, dokler ni prišla pomoč.

Za ta junaški čin je dobil največe vojaško odlikovanje, namreč Marije Terezije red. Vrh teh odlikovanj pridobil si je bil naš junak še troje drugih svetinj, katere pa niso bile tolike važnosti, kakor opisane tri. Šestero svetinj je torej dičilo hrabre prsi njegove! Do zdaj ni ga bilo še pod našim cesarjem vojaka, na čegar prsih bi se bila lesketala: velika srebrna in zlata svetinja, pa Marije Terezije red ob jednem! Slovenci smemo zares ponosni biti na našega vrlega Andreja Čehovina! Le škoda, da nam ga je nemila smrt pokosila prerano! Andrej Čehovin je namreč umrl kot stotnik dné 10. septembra 1855. l. v Badnu pri Dunaji, 45 let star. —

Gotovo mi boste hvaležni, mladi čitatelji moji, ako vam podam nekoliko podrobnostij o življenji Čehovinovem. Evo jih!

Andrej Čehovin je bil mož izredno milega srca. Presrčno je ljubil brate in sestre svoje, a staršem je vsekdar skazoval veliko spoštovanje. Posebno udan je bil materi svoji. Rad jej je kaj tacega kupoval in pošiljal, s čimer je vedel, da jej ustreže. Priprostega svojega očeta je nekda v sijajnej častniškej obleki na javnem trgu v mestu vpricho svojih tovarišev častnikov in drugih ljudij gorko objel in poljubil! Svojim prijateljem je bil Čehovin vèren tovariš, svojim podložnikom ljubezniv in mil predstojnik. Prevzetnost njemu ni bila znana. Rad se je ménil z vsakim: z bogatcem ali revežem, s kmetom ali z gospodom. Domovini in cesarju je bil udan z vsem srcem svojim. Čehovin je pa tudi bil unet Slovenec. Domóv je vselej le slovenski pisal in sramoval se ni nikjer in nikoli milega slovenskega materinega jezika svojega! Vrhu tega je bil mož resnično p o b o ž n e g a s r c a. Svoje dolžnosti kot kristijan opravljal je natanko. Tudi ko je na počitnice hodil v Branico, zahajal je vsako nedeljo v bližnje Gabrije k sv. maši, kjer je pobožno molil. Sam je pravil, da je pred vsako bitko molil prelepo Marijino: »Češčena si, Kraljica«. In nebeška Kraljica, kojej se je v varstvo priporočal, varovala ga je tudi! Čehovin se je vdeležil sedemnajstih večih in manjših bitek. In vender, dasi se je boril kakor dev in se ničesar ni bal; dasi je časih v ognji bil v veliki nevarnosti in je večkrat okoli njega vse mrtvo ali ranjeno ležalo: — on je vender ostal zdrav, in le pri Montanari (l. 1848.) ga je ranila sovražna granatna treska prav neznatno!

Da so takega moža, kakršen je bil Čehovin, povsod spoštovali in ljubili, pač je naravno. Po bitki pri Novari so častniki slavnega junaka našega dvignili na rame ter ga zmagoslavno nosili okoli. A tudi predstojniki Čehovinovi, izrecno sivolási vojskovodja Radecki, jako so ga cenili. Naš cesar sam si je bil dal predstaviti Čehovina ter mu je prijazno segel v roko. O neki priliki ga je pokazal celó nekemu drugemu vladarju, govoreč: »Ta je moj ljubi Čehovin!«

L. 1852. je naš cesar Čehovinu daroval prelepo vojaško obleko in krasnega konja; a še večo čast mu je skazal s tem, da mu je l. 1850. podelil dedno plemstvo, da ga je povzdignil v baronski stan.

Dobrotljiva vladarska naša hiša ni Čehovina pozabila celó v bolezní njegovej. V začetku njegove bolezní so ga nadvojvode, stanujoči v Badnu, osebno obiskovali; kasneje so vsak dan pozvedovali, kakó se bolniku godí. Poslali so mu zanesljive strežnike in strežnice, in najglasovitejši zdravniki so ga zdravili. Cesar mu je poslal celó telesnega svojega zdravnika na pomoč. Toda vse ni nič pomagalo. Previdenega sê sv. sakramenti za umirajoče, poklical je Bog Čehovina k sebi — kakor sem uže omenil — 10. septembra 1855. l.

Pogreb njegov, ki se je vršil v Badnu 12. septembra 1855. leta, bil je sijajen. Vdeležili so se ga nekateri udje cesarske naše hiše, vrhu tega šest drugih generalov, mnogo dostojanstvenikov in ogromno ljudstva.

Na badenskem pokopališči torej, daleč od preljubljenega svojega dóma, počiva vrli slovenski junak Čehovin! Vojno ministerstvo mu je l. 1886. dalo napraviti nov lep spomenik. Mladi bralci moji! Spominajte se Čehovina tudi vi čestokrat v molitvi! In če vas, ko dorasete, svetli naš cesar pokliče v bojno službo, posnemajte pokojnega junaka našega: hrabro stojte vsekdar in povsod za vero, dom in cesarja! —

Vol in osel.

Vol in osel nekedaj
Na sprehòd sta se podála
V gozd sta prišla in tedaj
Hud sta ravs in kavs zagnala.

Ugibála sta le-tó:
Kdo ima »modrejšo glávo«;
Vsak je hvalil le svojó,
Vsak je htel imeti právo.

Slednjič se ustávita,
»Mir besedam tem-le bódi!
K levu pojva!« právita,
»Kralj živalij naj razsódi!« —

Ko do leva sta prišla,
Vsak opraviati se skuša,
Lev molčéč in zróč na tlà
Pa oba do konca sluša.

Naposléd spregovori:
»Obadvá sta le — **bedáka!**«
Vol in osel ostrmí,
Tiho dalje vsak koráka...

Moli in delaj!

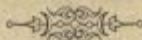
V nekej vasi na Moravskem sta živela dvakmeta. Bila sta si soseda in oba prav premožna. Anton je imel veliko družino, Franjo pa le jednega sina.

Antonovi so bili vsi prav pobožni ljudje. Vsak dan je hodilo pet do osem udov mnogobrojne te družine k sv. maši v farno cerkev, ki je bila kacic dvajset minut oddaljena od njih stanovanja. A s to zamudo časa niso si nikakor škodovali. Bog je blagoslovil njih delo, in premoženje njihovo je rastlo od leta do leta bolj in bolj. Vsi otroci čestite te družine so bili prav pobožni in pošteni. Štirje so se izobrazili v šolah ter postali duhovniki, a oče tej družini je umrl v devetdesetem letu svoje dobe, udan v voljo božjo liki svetnik.

Sosed Franjo pa ni bil tak. Njemu je bila molitev deveta briga. Rekal je: »Nikdo v moji družini naj niti ob nedeljah ne jé kruha, če si ga ni zaslužil s trdim delom.« Zato si redko videl katerega teh ljudij ob nedeljah v cerkvi, a kamo li še ob vsakdanjikh! In vender je istina, da je prišlo do tega, da so pred kratkim prodali temu kmetu vse premoženje. Njegov sin, ki je neke listine ponarejal, ubežal je v Ameriko, da se je odtegnil pravici; a njegov oče se nahaja zdaj v — ubožnici! . . .

Ljubi otroci! Iz te povsem resnične povesti se učite, da je prazno vsako delo, ako nam ga Bog ne blagoslovi.

Z Bogom začni vsako delo,
Da bo dober tek imelo!

Sv. Bonifac.

Ygozdiči v hladni senci
Sv. Bonifac sedi,
Pri njem je vèrni sluga,
Upiráje vanj oči.

S popotovánja lačna
Dospela sta v ta kraj;
Svetnik zavkaže slugi:
»Jedila malo daj!«

Služabnik pa otóžno
Odgovori takó:
»Zakaj takó hotelo
Dobrotno je nebó!

Jedila, ktera z dóma
Prinesel sem 'sehój,
Pošla so že do čista,
Gospod premili moj!« —

»»To nič ne déne, dragi,««
Svetnik odgovor dá,
»»Pogrni le k obédu —
Kot bilo bi domá!

V puščavi Izrajelce
Nasitováł je Bóg,
On tudi tu ne zabi
Udanih mu otrók!««

In, ko služabnik spolnil
Ukaz svetnika je,
Tedáj priplula ptica
Nad nja velika je.

In v krempeljcih ta ptica
Mi ribo, glej, drží,
Katero iz višine
Na prt sedaj spusti...

Svetniku od veselja
Se zažari okó,
Bogu za to dobroto
Zahvali se lepó.

Začujeni pa sluga
Odide ogenj žgat
In ribo speče, koja
Vtolaži jima glad.

Dobra zaušnica.

V nekem mestu na Kranjskem je živel uradnik, ki je imel visoko službo. Vsi meščanje so ga spoštovali in ljubili. A bil je tudi vsega spoštovanja vreden; kajti bil je mož veleučen, pobožen, dober, mil in ljubezniv. Le to se ni nekaternikom dopadalo, da se je preveč pečal sè starim možem, ki je bil nekdaž knjigar v istem mestu. Stari osameli knjigar, ki je bil po nesreči vse svoje imenje izgubil, živel je prav uborno ob milostinjah dobrih ljudij, največ pa ob darovih omenjenega visokega uradnika.

Ko je uradnik srečal knjigarja, vselej ga je lepo pozdravil, segel mu v roko ter prijazno z njim govoril. Pri odhodu mu je tudi vselej stisnil kak denar v roko. Ob nedeljah pa je stari knjigar vsekdar bil vabljen na obed k uradniku, kjer je bil v veliki časti.

Ljudje so zmajevali z glavami ter se čudili, odkod neki to, da skazuje visoki uradnik ubornemu knjigarju tako čast.

Neko nedeljo povabi uradnik več svojih prijateljev na obed, mej njimi tudi starega knjigarja. Miza je bila uže pogrnena, prijatelji polnoštevilno zbrani; le knjigarja je še manjkalo. Ker ga dolgo časa ni hotelo biti, vzame uradnik klobuk ter ga gré klicat.

Kmalu se vrne ves žalosten brez knjigarja.

»Bolan je mili moj prijatelj,« déje, »ter poskrbel sem, da dobi kosilo na dóm.«

Omeniti moram, da se do zdaj še nihče ni upal vprašati uradnika, zakaj se toliko briga za ubozega knjigarja. Pri kosilu pa se osrči neki povabljenec ter zaprosi gostoljubnega gospoda, naj bi jim to razložil.

Uradnik si natoči kupico vina, pije nekoliko, odkašlja se ter prične potem takó-le govoriti:

»Ljubi prijatelji! Prav rad vam povém, odkod izvira veliko moje spoštovanje do starega knjigarja. Le poslušajte!

Bilo je pred štiridesetimi leti, ko sem bil učenec domače naše ljudske šole. Gospod učitelj nam je otrokom v šoli o prirodopisnem nauku večkrat kazal knjigo, v katerej so bile slikane živali in rastline. Tako lepo knjigo sem si želel imeti tudi jaz. A kako si jo kupiti, ko smo bili doma takó ubogi, da večkrat niti za sol nismo imeli!

Nekega dne idem v knjigarno kupit si svinčnik. Knjigarna je bila prepolna ljudij in knjigar je sè svojim pomočnikom imel dela polne roke, hoteč vsem odjemalcem postreči. Ko se nekoliko časa ogledujem, zapazim na mizi knjigo, popolnoma táko, kakeršno je imel naš gospod učitelj. Velika skušnjava se me loti, da bi knjigo ukradel. V trenutku, ko me nihče ni opazoval, sežem po njej in — smúk ž. njo pod telovnik. Kupivši si svinčnik, idem iz knjigarne, menéč, da me nihče ni videl izmaknivšega knjigo. Motil sem se!

Prišedši domov, ukradem se na vrt, ki je stal tik ceste, kjer skrivši povlečem na dan knjigo, željno ogledujoč si lepe podobe. V tem trenutku

pa mi zazveni preko lica topla zaušnica, da sem videl devet solnc. Ko se ozrem, vidim pred seboj knjigarja, ki mi resno jame besedovati:

»Malopridni dečko! Dobro sem te videl, ko si v knjigarni ukradel knjigo. A pustil sem te, da si z njo odšel, ker te nisem hotel pred ljudmi osramotiti. Zdaj pa prihajam sem po svojo knjigo. Kam prideš, ako tatvine ne opustiš? Kaznilnica te čaka, dečko moj, kaznilnica!«

Ves osramočen vrnem knjigarju knjigo, spustim se pred njim na kolena ter ga poprosim, naj o tem nikomur ne pravi, saj se mislim resnično poboljšati. Enkrat sem kradel, a več ne bom nikoli, nikoli! —

»Dobro!« odvrne knjigar nekoliko ganen. »Zdaj vstani ter bodi mož-beseda! Tákrat hočem še molčati!« Rekši odide s knjigo iz vrta. — — —

Svoje obljube nisem pozabil svoj živ dan. Odsehdob nisem nikdar več izmaknil najmanjše reči. Knjigarju pa sem še dandanes jako hvaležen za — dobro zaušnico. Vrlega moža še zdaj spoštujem ter mu hvaležnost svojo skazujem s tem, da ga v potrebi podpiram. Bog vé, bi li bil jaz dandanes to, kar sem, da mi knjigar ni dal takó dobrega nauka uže ob prvi moji tatvini?« — —

Zbrani prijatelji uradniku ganeni posežejo v roko. Odslej so ga še bolj spoštovali. Nikdo se ni več čudil, če je srečal uradnika, prijazno se pogovarjajočega s priprostim knjigarjem. Vsak je za to še hvalil plemenitega in hvaležnega dostojanstvenika.

Ptičku.

j dans mrazi, oj dans sneží,
In búrija strašansko rjúje,
Na okno ptiček prileti,
Na šipo ondu kljuje, kljuje!

Oj vbogi, vbogi drobni ptič!
Li v gorko sobo htel bi príti?
Ne boj, ubožček, se me nič,
Z veseljem hčem te v njo pustiti!

Odprl ti čedno kletko bom,
Da bodeš v njej lehkó prebíval,
S skrbjo gojíl te redko bom,
Da radost, srečo, mir boš vžíval.

A kader v dol nam in goró
Pomlád vesela bo priklíla,
Človeka vsacega ljubó
V naročje svéje bo vabila: —

Tedaj, moj ptiček poletíš
Nazaj v oživljeno narávo,
Da pesmi lepe nam žgolíš
Bogu dobrotnemu na slavo!

Katarinka.

Katarinka je bila deklica pri najstarejših letih. Bila je edin otrok premožnih staršev, ki so imeli gostilno v vasi. Zvečera, zvršivši šolske svoje posle, prihajala je Katarinka navadno iz prvega nadstropja očetove hiše v pritlično gostilno, kjer je roditeljem pomagala, bodi-si, da je točila vino, ali stregla ljudem. Ko so se ljudje iz gostilnice odpravljali domov in so njeni starši — vselej še pred deseto uro zvečera — zapirali gostilno, ugaševala je Katarinka petrolije, ki so visele ob stenah gostilniške sobe. Pri tem pa je imela grdo navado, da je, snemši pojedino petrolijo, pihnila vanjo ter jo na tak način skušala ugasiti. Mati, zapazivši to neprevidnost pri Katarinki, svarila jo je večkrat, naj tega več ne dela, temveč naj raji stenj zasučne nizdolu, da se kaka nesreča ne zgodi.

»I, kaka nesreča pa naj bi se zgodila, ljuba mati, ako tudi ugašujem petrolije, pihajoč vanje?«

»Ljubo dete, prav velika nesreča se lahko zgodi! Vedi namreč, da je petrolej jako koristna, a tudi silno nevarna tekočina. Če piháš v petrolije, lahko se raztreščijo. Kamor potem petrolej pade, v hipci vse sežge. Spominaj se torej mojih besedij, Katarinka; zasučni vselej petroljkam stenj nizdolu ter počakaj, dokler popolnoma ne ugasnejo.«

Ali Katarinka svoje matere ni ubogala! Neverjetno se je deklici zdelo, da more imeti petrolej tako svojstvo in tako moč. Nekega večera, ko so njeni starši baš mislili zapreti gostilno, zopet sname

petroljko sè zida ter pihne vánjo. V tem trenutku pa se petroljka razleti in póči, kakor bi ustrelil s topcem. Goreči petrolej se razlije deklici po obleki, katera se brž uname. Nesrečna Katarinka začne vpiti ter beži na plano. S tem je pa provzročila, da je ogenj še živeje posegal okolo nje, ker zrak pospešuje gorenje, to morate znati. Vsa opečena se napósled zgrudi na tla. Pólumrtvo nesó v stanovanje, kjer je v malo dnéh umrla v velikih bolečinah.

Lehko si mislite žalost ubogih Katarinkinih staršev! Gospod učitelj dotične vasi pa je otroke v šoli učil in svaril: »Nesreča Katarinkina vam bodi v svarilo! Poslušajte svête izkušenih in modrih ljudij! Ne ugašujte petroljk, pihajoč vánje! Če pa obleka komu zagori, naj ne beži na plano, nego mirno naj obstane ali se vrže na tla. Tacega človeka treba brž pogriniti s kako plahto ali s kakim plaščem, da zabranimo zraku pot do ognja. Na tak način se ogenj najbrže ugasi. Opečencu potem pomagaš s tem, da mu po koži nastale mehurce z ostrim nožkom odpreš (a ne odstraniš), da voda iz njih odteče. Na to mu namáži rano sè surovim maslom ali z oljem ter mu jo povij v tanko mehko platno ali v bombaževino. Take ovoje je treba menjati, ko se do dobra napijejo.«

Črtici o cesarji Jožefu II.

Cesar Jožef II. je bil sin slavne cesarice Marije Terezije in je samostojno vladal od l. 1780. do 1790. O njem ste uže slišali, ljubi otroci, da je bil silno ljudomil vladar. Danes pa vam hočem o vrlem tem vladarji napisati dve zgodbici, katerih morda še niste slišali. Iz prve spoznate cesarja Jožefa II. milo srce; a iz druge njegovo pravičnost. Le pazljivo čitajte!

I.

Uboga bolna žena na Dunaji poprosi svojega sinčka, naj ji gre po zdravnika, ker se čuti silno slabo. »Nemam sicer s čim plačati zdravnika«, déje žena bitko vzdihnivši, vender morda najdeš usmiljenega moža, ki me brezplačno pride ozdravit.

Deček hiti k prvemu zdravniku, hiti k drugemu; pa nobeden nehče priti brez plačila. Vsak je zahteval goldinar, predno bi odšel k bolnici. Zaman so bile vse dečkove solzé. Žalosten se napoti k tretjemu zdravniku. Mejpotoma sreča gospoda, ki se je vozil v lepem vozu. Deček si misli: »Ta mora biti velik bogatin, morda mi pomore!« Približa se torej vozu ter odkrivši se, stegne roko proti gospodu, govoreč: »Oj milostivi gospod, prav lepo vas prosim, darujte mi en goldinar!« Gospodu v vozu, ki ni bil nihče drug kakor sam cesar Jožef II., zdela se je ta prošnja čudna. Kočijažu ukaže ustaviti ter prav dobrotno povpraša

dečka: »No, ali bi ti ne zadostovalo par dvajsetic?« — »Nikakor!« odgovori deček prostodušno ter pové, čemu mu bode cel goldinar. Cesar mu dá goldinar ter dečku veli, naj mu natanko opiše, kje stanuje. Ko se to zgodi, zahvali se deček za dar ter teče po tretjega zdravnika; cesar Jožef II. pa dá urno zapeljati k dečkovemu stanovanju. Zavivši se v plašč, da ne bi ga nihče spoznal, koraka v revno podstrešno sobico uboge bolne žene. Ta si je mislila, da je prišlec zdravnik ter mu jame pri-povedovati, kakó se počuti. Odkrije mu tudi, da je silno uboga, da skoro nema kaj jesti. Cesar jo potolaži rekoč, da ji hoče zapisati zdravilo, po katerem ji bode kmalu bolje. Žena mu pové, kje najde pero, črnilo in papir njenega sinčka. Cesar vse to poišče ter napiše zdravilo; potem pozdravi ženo ter odide. — Kmalu po odhodu cesarjevem stopi pravi zdravnik z dečkom v bolničino sobo. Žena se temu močno čudi ter se izgovarja, da je pri njej uže bil neki zdravnik, ki ji je zapisal zdravilo, in da družega ni pričakovala kakor svojega sinčka, da ga pošlje v lekarnico po zdravilo. Pravi zdravnik vzame na mizi ležeč listič v rokó, da vidi, kedo je bil pri bolnici in káko zdravilo ji je zapisal. Ko pa prebere listič, močno se začudi ter klikne: »Srečna žena! vi ste prišli dobremu zdravniku v roko! Tu je namreč pisano, da potegnete pri davčnem uradu 200 goldinarjev. Vedite namreč, da pri vas ni bil nihče drug, kakor sam cesar, to je njegov podpis! Tacega zdravila bi vam jaz ne mogel zapisati.«

Lehko si mislite, kakó je bilo ubogej ženi pri srci, ko je to slišala. Bila je tako ganena, da so ji solze bliščale v očeh same hvaležnosti do ljudomilega vladarja. — Z lističem je potem poslala po denar, a pravi zdravnik ji je zapisal zdravilo, po katerem je ozdravila v malo dneh. To se je zgodilo toliko lože, ker si je zdaj lahko preskrbela postrežbo, kakeršne je treba bolniku.

II.

Za cesarja Jožefa II. je bila nekdam na Českem velika draginja. Ljudje niso imeli kaj jesti in so trpeli glada. Ljudomili cesar, Jožef II., pošiljal je tja cele vozove žita in drugih jestvin, da je nesrečnikom pomagal v velikej sili. Včasih je tudi sam potoval po Českej, da se je prepričeval, kakó njegovi uradniki podarjeni živež delijo mej ubogo ljudstvo. Na takem potovanji pride nekdam v malo mesto. Pred dotičnim uradom najde sê žitom naložene vozove, pri vozovih pa kmetske voznike, ki so živahno govorili mej seboj. Stopi tedaj k njim ter jih povpraša, kaj imajo. »Mi čakamo tù uže toliko časa, da bi nam kdo vozove izpraznil; a še se nobeden ne gane, da-si imamo osem ur domov.« — »To je res!« primetne navzočni uradniški pisar. »Tudi prebivalci tega mesteca uže več ur zaman čakajo, da bi se jim razdelilo žito. Jaz bi rad kaj storil, a ne smem, dokler mi ne zaukaže gospod uradnik, moj predstojnik.«

Cesar je bil oblečen kakor navaden meščan, in ni ga nihče spoznal. Uradniškega pisarja poprosi,

naj ga spremi k uradniku v urad. Ta se je baš radoval v veseli družbi prijateljev ter se ni brigal ne za vozove ne za kmete.

Cesar in pisar stopita mej veseljake. Uradnik, opazivši neznanega gospoda, vstane, približa se mu ter vpraša: »Kedó ste vi?« — »Častnik sem v službi presvetlega našega cesarja.« — »S čim vam morem služiti?« — »S tem, da odpravite uboge ljudi tù doli, ki čakajo uže tako dolgo z vozovi.« — »Kmetje uže lahko čakajo: jaz se sedaj radujem s prijatelji svojimi.« — »Pa ljudje imajo daleč domov in so uže čakali zadosti dolgo.« — »Kaj vas to briga?« — »Človek mora biti — človek, in ni prav, da trpinči kmete brez potrebe.« — »Prosim, tukaj ne bodete pridigovali; jaz uže vem, kaj imam storiti!«

Cesarju je bilo zdaj dovolj. Ni mogel več prenašati surovosti in trdosrčnosti uradnikove. Zatôrej resno izpregovori: »Nu, ker ste uže taki, izjavim, da naj vas žito nič več ne briga.« In obrnivši se k uradniškemu pisarju, nadaljuje: »Vi, ljubi moj prijatelj, pojte in odpravite ljudi. Odslej ste vi tukaj uradnik. — Vi pa — nadaljuje obrnivši se zopet k trdosrčnežu — niste vredni, da ste še v moji službi. Vedite namreč, da sem jaz vaš — cesar in da vas odslej ne potrebujem več v svoji službi!«

To rekši cesar Jožef II. zapusti urad; a trdosrčnega bivšega uradnika so obhajali občutki, kakršni pač obhajajo možá, ki je zabrel v veliko sramoto in je izgubil službo za zmerom...

Konec šolskega leta.

Nončali spet smo leto jedno,
Počitnic dan se je zaznal,
Kdor priden bil je v šoli vedno,
Koristnih věd si je nabral;
A komu bi se zahvalili
Za to, kar smo se naučili? —

Pred vsem Vam srčna hvala hodi
Učitelj miljeni, za tó,
Ki na otroke nas povsodi
Imeli pazno ste okó;
Poúkov Vi ste nam delili,
Ki bodo nam nekdaj hasnili.

A v drugo naj, **duhovni oče**,
Zahvala bode gôrka Vam,
Saj, kolikor je le mogoče,
Ste srca blázili vsem nam;
Nam Kristov navk ste razlagáli,
Nas k dobremu napeljeváli!

Nazadnje: hvalo mi vzprejmite,
Vsi **dobrotniki** šole te,
Ki žrtev se mi ne zbojíte,
Ko za povzdigo njeno gre.
Naj vsem gospodom tem stokrát
Ali támkej ali tù **Bog** pláti! —

